

Nr 57

Av herr Nyman m. fl., om rätt till skattefri avsättning till omskolnings- och utbildningsfonder.

(Lika lydande med motion nr 65 i Andra kammaren)

Den pågående strukturrationaliseringen inom näringsliv och förvaltning och nya tekniska hjälpmedel och administrativa tekniker har påskyndat rationaliseringen av arbetet i verkstäder och på kontor inom såväl enskild som allmän verksamhet.

Denna utveckling har förändrat såväl arbetar- som tjänstemannapersonalens arbetsförhållanden och uppgifter och medverkat till att inom vissa områden personalbehovet minskat. En större grupp tjänstemän och även arbetare har därvid omplacerats, omskolats eller friställts. Detta har skapat stora problem i synnerhet för äldre och yngre anställda.

Många företag har icke velat vidtaga åtgärder att friställa anställda även om behov förefunnits utan först försökt omplacera dem men därvid mött stora problem. Vederbörande har kommit upp i ålder och lön och kan ofta icke acceptera de arbetsuppgifter och den lön som erbjüdes, vill icke heller lämna orten etc.

Att få nya anställningar för äldre friställda arbetare som tjänstemän har visat sig svårt under en konjunkturnedgång. Men även på sikt kommer dessa att få konkurrera på en arbetsmarknad som kommer att vara betydligt kärvare än tidigare. Orsakerna härtill är flera. Ungdomen har en bättre grundutbildning än de äldre och är därigenom attraktiv för företagen. Många av de anställda som i dag är sysselsatta i näringslivet har avslutat sin utbildning sedan flera decennier tillbaka. De har under sin yrkesverksamma tid i regel inte fått någon utbildning och är därför begränsat användbara inom företagen och på arbetsmarknaden.

Det finns alltså ett mycket stort behov av utbildning för att göra denna grupp konkurrenskraftigare gentemot de yngre men även för att göra de äldre anställda mer flexibla i företagen, där ofta omplaceringar kan göras med förhållandevis små utbildningsinsatser.

Förutom den kontinuerliga fort- och vidareutbildning som sker i företagen och den vuxenutbildning i samhällets regi som numera bedrivs i ökad omfattning bör man från samhällets sida ställa större ekonomiska resurser till företagens förfogande för företagsintern omskolning och fortbildning av personal,

Arbetsmarknadsstyrelsen föreslog i petita KE 344/67 att en väsentligt ökad företagsutbildning enligt de riktlinjer som arbetsmarknadsutredningen på sin tid föreslog borde komma till stånd. Arbetsmarknadsutredningen framhöll bl. a. att en del av de utbildningsfall, vilka nu går den administrativt krångliga och för samhället kostsammare vägen över anpassningskurser som helt bekostas av staten, skulle kunna tas om hand direkt av företagen för en utbildning som sannolikt snabbare skulle föra den enskilde in i produktionen igen.

Utredningen föreslog att ett statsbidrag om 2 kr./elev och närvarotimme skulle utgå under vissa angivna villkor. I arbetsmarknadspropositionen uttalades att det framförda förslaget borde prövas först i samband med ett samlat ställningstagande till vuxenutbildningsfrågorna. Frågan togs dock inte upp i vuxenutbildningspropositionen 1967: 85.

Arbetsmarknadsstyrelsen föreslog med hänvisning till arbetsmarknadsutredningens förslag att försöksverksamhet måtte genomföras fr. o. m. budgetåret 1968/69, dock med den ändringen att bidraget, med hänsyn till kostnads- och löneutvecklingen sedan 1964 då förslaget framfördes, borde utgå med 3 kr./elev och närvarotimme.

Styrelsen föreslog att utbildningen skulle utnyttjas bl. a. för sådana som redan är anställda och som på grund av ändringar i produktionen löper risk att bli arbetslösa och för vilka omskolning bedöms erforderlig. Styrelsen underströk vikten av att frågan om statligt stöd till företagens utbildning så snart som möjligt blir föremål för översyn.

AMS' förslag har behandlats vid plenum i styrelsen och fått stöd av samtliga representanter för arbetsmarknadsorganisationerna.

AMS' förslag togs inte upp i statsverkspropositionen för 1968/69. AMS aktualiserade sitt förslag i petita för 1969/70, men inte heller denna gång har departementet beaktat förslaget.

Företagen kan icke tänkas upphöra med rationaliseringssträvandena och har i nuvarande arbetsmarknadsläge, speciellt i fråga om kollektivavtalsanställd arbetskraft, stora svårigheter att rekrytera lämplig personal. Manlig personal får i allt större utsträckning i dag ersättas av kvinnlig, vilket kräver inskolning till dryga kostnader. Det skulle för många företag vara värdefullt att få möjlighet att skattefritt avsätta medel till särskilda fonder som vid behov kunde få användas att hjälpa sådana anställda, såväl tjänstemän som arbetare, som måste omställas. Detta skulle kunna skapa en större trygghet för de anställda och för företagsledningen ge ökade möjligheter att behålla sin personal, särskilt äldre, samt också ge möjlighet att bereda nyutexaminerade meningsfullt arbete.

Den omskolningsverksamhet och bristutbildning som sker i samhällets regi är mycket värdefull och behövs säkerligen även i framtiden, kanske i ökad omfattning. I åtskilliga fall kan emellertid sådan utbildning och omskolning inom ett företag vara att föredra. Det kan nämligen ske på hemor-

ten, och personen i fråga kan utgå ifrån att utbildningen som regel leder över i fast anställning inom företaget. För samhället ställer sig företagsutbildning väsentligt billigare än den omskolning som helt bekostats av staten.

Med åberopande av vad här ovan framförts anhålles,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådana ändringar i skatteförfattningarna att företag erhåller rätt att skattefritt avsätta medel till särskilda omskolnings- och utbildningsfonder.

Stockholm den 15 januari 1970

Sven Nyman (fp)

G. Richardson (fp)

Joh. A. Olsson (cp)

Bertil Strandberg (m)
